

Våldsutsatthet bland unga

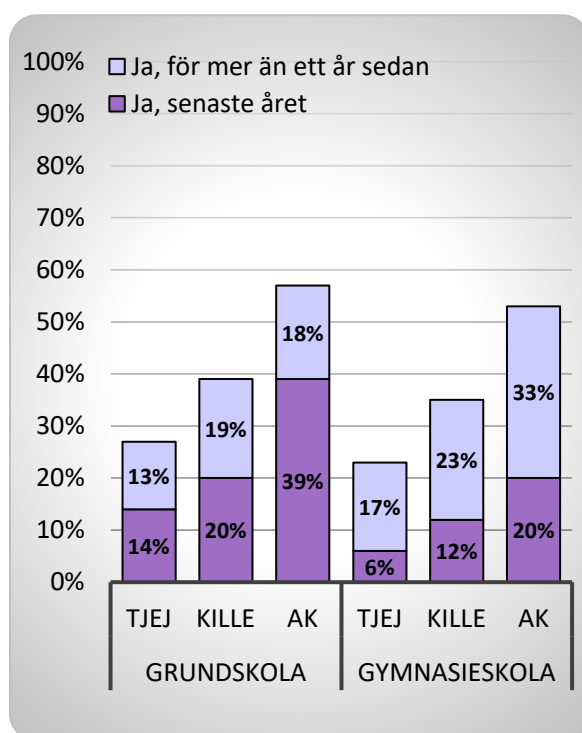
Om mig är en webbenkät till ungdomar i årskurs 8 i grundskolan och år 2 i gymnasiet i Östergötland. I enkäten 2020 fick ungdomarna svara på om de någon gång har blivit utsatta för våld av något slag, både fysiskt och psykiskt våld, sexuella övergrepp och sexuellt tvång på internet. De tillfrågades även om hedersrelaterat våld och förtyck och könsstympning/omskärelse samt fick uppge i vilken miljö de har blivit utsatta. En analys av svaren beskrivs i denna artikel där vi även redogör för hur våldsutsatta ungdomar mår.

Totalt uppger 42 procent av ungdomarna att de har utsatts för våld någon gång i livet varav 22 procent under det senaste året. Till antal innebär det att 3248 av de tillfrågade ungdomarna i årskurs 8 och 2:an på gymnasiet har blivit utsatta för våld vid minst ett tillfälle i sina liv.

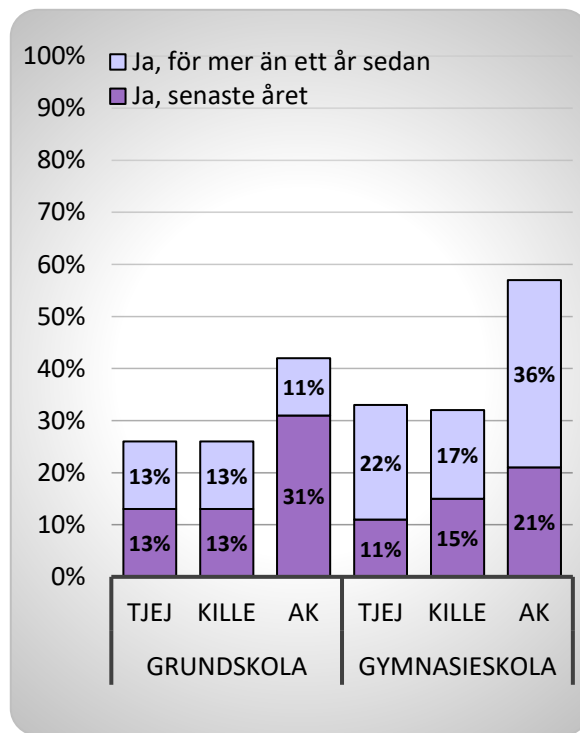
Förekomst av fysiskt och psykiskt våld

Nästan en tredjedel av ungdomarna uppger att de någon gång har blivit utsatta för fysiskt våld, varav 13,5 procent under det senaste året. Det är betydligt fler ungdomar i grundskolan än i gymnasiet som uppger att de blivit utsatta för fysiskt våld under det senaste året, och det är generellt vanligare bland ungdomar med annan könsidentitet och killar jämfört med tjejer (se figur 1).

Psykiskt våld, som i enkäten exemplifieras med hot och trakasserier, är i stort sett lika vanligt som fysiskt våld med 13,4 procent som uppger att de har blivit utsatta det senaste året. Psykiskt våld uppges av betydligt fler ungdomar med annan könsidentitet medan det är små skillnader mellan killar och tjejer (se figur 2).

Figur 1: Andel utsatta för fysiskt våld

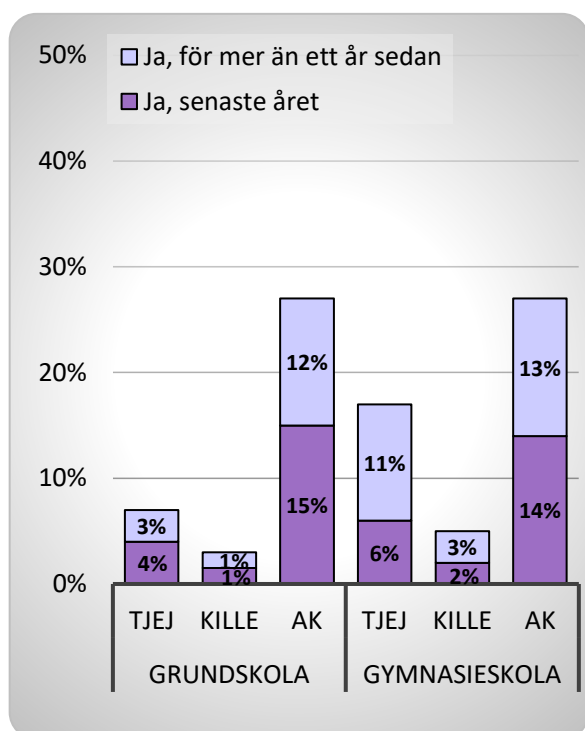
Figur 2: Andel utsatta för psykiskt våld

Sexuella övergrepp och sexuellt tvång på internet

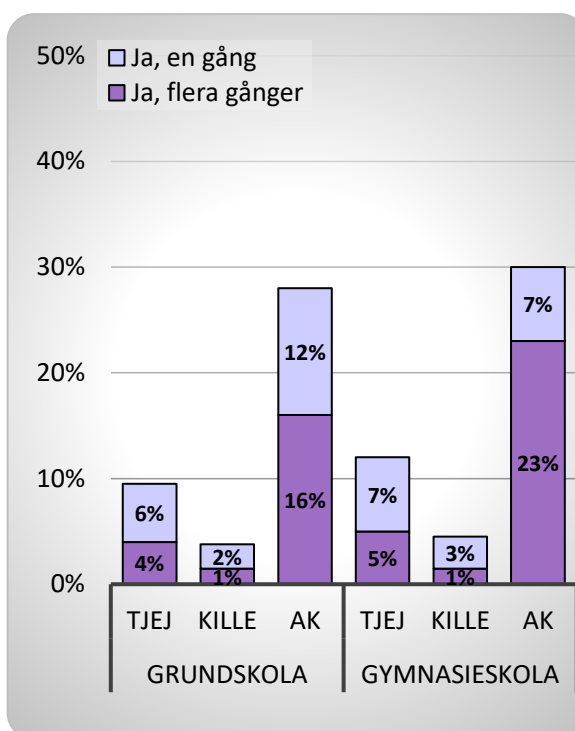
När det kommer till sexuellt våld och övergrepp uppger nästan 8 procent att de har blivit utsatta för det någon gång, varav 3,5 procent under det senaste året. Det är mer än dubbelt så vanligt i gymnasieskolan som i grundskolan och närmare tre gånger så vanligt bland tjejer som killar. Men ungdomar med annan könsidentitet ger den mest oroande bilden. Bland dem har hela 15 procent i båda årskurserna uppgett att de blivit utsatta det senaste året (se figur 3).

Samtidigt uppger totalt 7,4 procent av ungdomarna att de vid ett eller flera tillfällen har tvingats att utföra sexuella handlingar på internet som att skriva sexmeddelanden, skicka nakenbilder eller att göra något sexuellt framför en videokamera. Det är en marginellt högre andel i gymnasiet än i grundskolan och betydligt vanligare bland ungdomar med annan könsidentitet än bland tjejer och killar (se figur 4).

Utsatthet för både sexuella övergrepp och för sexuellt tvång på internet är omkring fyra gånger så vanligt bland ungdomar som har haft en tidig sexdebut, innan årskurs 8, jämfört med de som sexdebuterat senare.

Figur 3: Andel utsatta för sexuella övergrepp

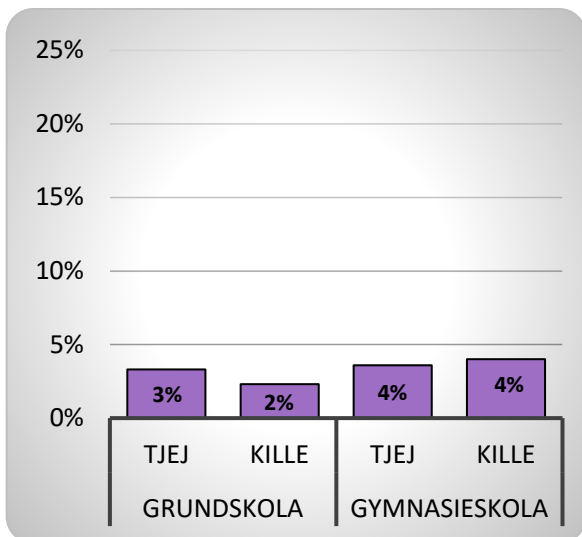

Figur 4: Andel tvingade till sexuell handling på nätet

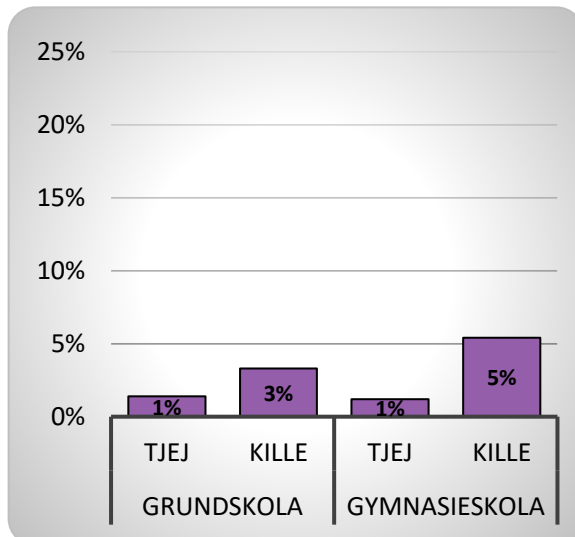
Hedersrelaterat våld och förtryck

Hedersrelaterat våld och förtryck uppges av 3,5 procent av ungdomarna medan 3 procent uppger att de har fått sina kön omskurda eller stympade. Av dessa uppger knappt 1 procent att de har utsatts för båda formerna. Andelen ungdomar som utsatts är några procent högre i gymnasieskolan än i grundskolan. Det är ingen nämnvärd skillnad mellan könen i fråga om hedersrelaterat våld och förtryck (se figur 5) men omskärelse och könsstympning är betydligt vanligare bland killar än tjejer (se figur 6). Det är för få ungdomar med annan könsidentitet som har besvarat frågorna för att ge tillförlitliga svar.

Hedersrelaterat våld och förtryck samt könsstympling/omskärelse är drygt 3 respektive 7 gånger så vanligt bland ungdomar med utländsk bakgrund jämfört med svensk bakgrund. Bland ungdomar som uppger hedersrelaterat våld och förtryck är det dubbelt så många som också har utsatts för fysiskt och psykiskt våld och fyra gånger så många som har varit med om sexuella övergrepp jämfört med ungdomarna som inte uppger hedersförtryck.

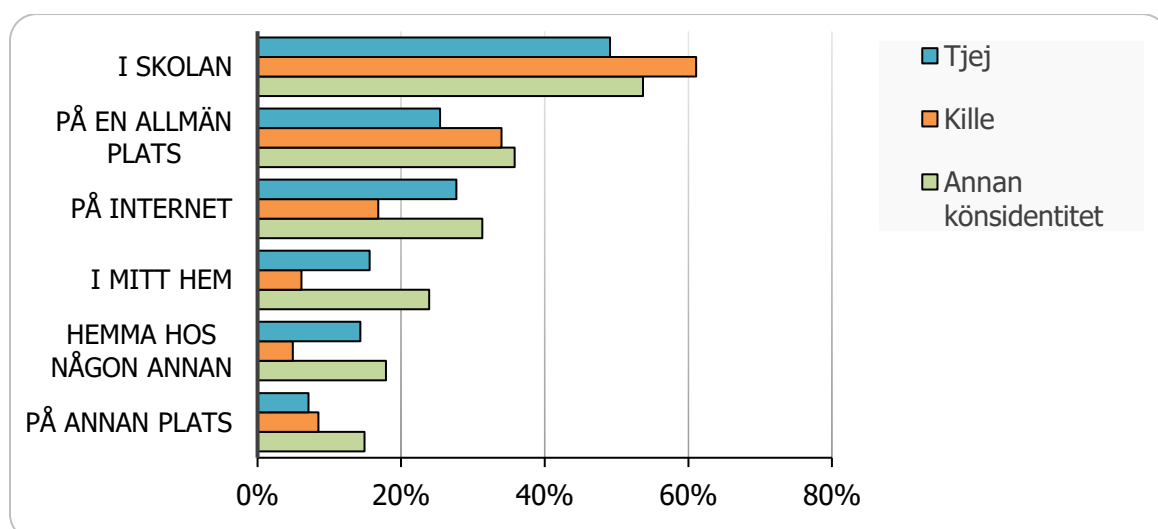
Figur 5: Andel utsatta för hedersrelaterat förtryck

Figur 6: Andel utsatta för omskärelse/könsstympling

Var förekommer våldet?

Den vanligaste platsen där ungdomarna uppger att de har blivit utsatta för våld är skolan (55 %) följt av allmänna platser (30 %) och internet (22 %). En femtedel av ungdomarna uppger att de har blivit utsatta för våld i sitt eget eller andras hem (11 respektive 10 %). De ungdomar som uppgav annan plats beskrev mer specifikt på vilken plats eller i vilken situation som de hade blivit utsatta som exempelvis på sin fritidsaktivitet eller på en privat fest (se figur 7).

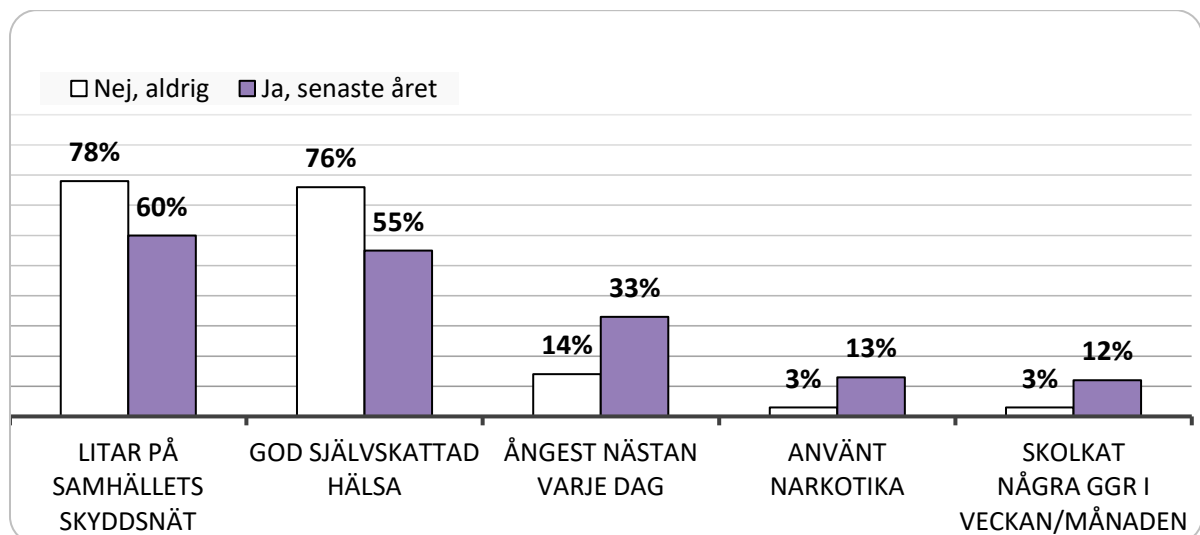

Figur 7. Platser där ungdomar har blivit utsatta för våld uppdelat per kön.

När det gäller fysiskt våld är det en högre andel killar som svarar i skolan och på allmän plats medan tjejer och ungdomar med annan könsidentitet i högre utsträckning har blivit utsatta i det egna eller andras hem. För psykiskt våld ser bilden ungefär likadan ut bortsett från att internet uppges som den näst vanligaste platsen att bli utsatt som tjej. Sexuella övergrepp uppges framför allt ha skett på allmän plats, följt av i skolan och därefter hemma hos någon annan. Hedersrelaterat våld och förtyck sker framför allt i skolan och på allmän plats för killar och på internet och det egna hemmet för tjejer.

Hur mår ungdomar som har blivit utsatta för våld?

Ungdomar som uppger att de har blivit utsatta för någon form av våld (under det senaste året) mår sämre än andra i flera avseenden. Analyser av deras mående visar att de generellt har lägre tillit till andra människor och samhällets skyddsnet än andra unga. Det är också färre som skattar sin hälsa som god. Sömnproblem och daglig ångest är mer än dubbelt så vanligt bland våldsutsatta ungdomar och andelen som har tagit narkotika och som dricker alkohol varje vecka är fyra gånger högre. Regelbunden skolfrånvaro är också vanligare och var tionde har fått underkänt i tre eller fler kurser/ämnen, vilket är en signifikant högre andel än bland övriga ungdomar (se ett urval av de beskrivna hälsoutfallen i figur 8).

Figur 8. Skillnader i hälsa mellan ungdomar som aldrig har utsatts för våld jämfört med ungdomar som har utsatts för våld under det senaste året (psykiskt, fysiskt och/eller sexuellt).